

Granskning av högskolan Dalarnas ansökan om tillstånd att utfärda förskollärarexamen

Uppdraget

Högskolan Dalarna har den 3 mars 2022 ansökt hos Universitetskanslersämbetet (UKÄ) om tillstånd att utfärda förskollärarexamen. Baserat på bedömargruppens yttrande fattade UKÄ den 7 februari 2023 ett beslut om att ge högskolan Dalarna möjlighet att komplettera sin ansökan. Detta då bedömningen var att bedömningsgrunderna *Styrdokument* och *Säkring av examensmål* var otillfredsställande. Denna granskning berör därför endast bedömningsgrunderna *Styrdokument* och *Säkring av examensmål* under bedömningsområdet *Utformning, genomförande och resultat*. För bedömningen av övriga områden hänvisas till yttrandet daterat 7 februari 2023.

Vi, professor Agneta Ljung Djärf (ordförande) Högskolan i Kristianstad, professor Eva Ärlemalm-Hagsér, Mälardalens universitet, har fått i uppdrag av UKÄ att granska kompletteringen.

Bedömning

Vår bedömning har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen samt utifrån de krav som finns sammanställda i *Vägledning för ansökan om tillstånd att utfärda examen*. Underlag för bedömningen har varit den kompletterande redogörelsen och bilagor som Högskolan Dalarna lämnat in till UKÄ den 17 juli samt den 6 oktober 2023.

Bedömningsområde: *Utformning, genomförande och resultat*

Styrdokument

Bedömargruppen lyfte i yttrandet från den 7 februari 2023 brister med att det i utbildningsplanen saknades en definition av det förskolepedagogiska området. Bedömargruppen konstaterar att en sådan definition och innehållsbeskrivning nu framgår av utbildningsplanen. Den tidigare kritiken kvarstår därför inte längre.

Bedömargruppen fann i granskningen brister i att det i utbildningsplan och kursplaner inte framgick till vilket område (FPO, UVK, VFU) en kurs tillhörde. Likaså saknades enligt bedömargruppen information om vad som examinerades inom vilket område i de integrerade kurserna. Lärosätet har i åtgärdsarbetet valt att göra om kursstrukturen så att det nu inte längre finns några integrerade kurser. Bedömargruppens kritik kring otydligheter i områdestillhörigheten i de integrerade kurserna kvarstår därmed inte längre.

Under rubriken *Övrigt* finns nu i samtliga kursplaner information om till vilket område (UVK, FPO, VFU) kursen hör. Därutöver har lärosätet nu också lagt till information under rubriken *Ämnestillhörighet* i samtliga kursplaner. Den nya informationen innebär att lärosätet rubricerar huvuddelen av utbildningens kurser

Datum
2023-11-01Reg.nr
42-00153-22

med ämnestillhörighet i området för pedagogiskt arbete. Därutöver ges två kurser ämnestillhörigheten bild, en matematikdidaktik och en naturvetenskap. Logiken bakom de nu angivna ämnestillhörigheterna samt hur de relaterar till förskolans verksamhetsområde är dock oklar för bedömargruppen. Att tydliggöra logiken bakom samt betydelsen och konsekvenser av vald ämnestillhörighet ser bedömargruppen som ett fortsatt viktigt utvecklingsområde.

Bedömargruppen ansåg i granskningen att lärosätet behövde förtydliga den systematiska berednings- och beslutsprocessen för arbetet med den konstruktiva länkningen mellan examensmål, lärandemål, läraktiviteter, examinationsformer och bedömningskriterier för utbildningen i sin helhet. I sin komplettering beskriver lärosätet ett lärosätesövergripande förändringsarbete som resulterat i att en förändring av besluts- och delegationsordning fastställts av rektor samt att ett nytt regelverk för kurs- och utbildningsplaner fastställts av UFN. Bedömargruppen har inte tagit del av det nya lärosätesövergripande regelverket då dessa förändringar gäller från 1 januari 2024.

Med anledning av bedömargruppens kritik och lärosätets analys har institutionen för lärarutbildning därutöver tagit fram riktlinjer för utveckling av kurser inom program. Enligt lärosätets redovisning tydliggör de nya riktlinjerna programansvarigas ansvar för progression och länkning genom programmet och examinatorers ansvar för progression i kurser samt länkning mellan examensmål, lärandemål, arbetsformer, examinationsformer och bedömningskriterier i kurser.

Bedömargruppen har tagit del av de nya institutionsspecifika riktlinjerna som ger den programansvarige ansvar för den övergripande strukturen och länkningen mot examensmålen för utbildningen i sin helhet. Det är enligt bedömargruppen positivt att lärosätet arbetar för att utveckla processen för att kvalitetssäkra sina styrdokument i fråga om konstruktiv länkning, även om bedömargruppen i dagsläget ännu inte ser tydliga avtryck av den nya utvecklade kvalitetssäkringsprocessen i de granskade styrdokumenten. Sammantaget anser bedömargruppen att den tidigare kritiken nu åtgärdats på ett tillräckligt vis och att bedömningsgrunden styrdokument är uppfylld.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Säkring av examensmål

Bedömargruppen har i sitt tidigare yttrande identifierat behov av ett förtydligande av progressionen i relation till sex examensmål. I lärosätets analys framkom att det inte var möjligt att tydliggöra progressionen med mindre än att alla lärandemålen formulerades om. I de reviderade lärandemålen används så kallade aktiva verb som enligt lärosätet signalerar stigande nivåer av kunskaper och tydliggör progressionen. Lärosätet uttrycker att detta bidrar till att kursplanen ger ett bättre stöd för kursansvarig som operationaliserar kursplanen och för examinatorer som ska bedöma hur länkning och progression i programmets kurser förverkligas.

Datum
2023-11-01Reg.nr
42-00153-22

Bedömargruppen instämmer inte i lärosätets analys och menar att det faktum att kursplanerna nu inte längre tydligt skiljer mellan de olika kunskapsformerna *kunskap och förståelse, färdighet och förmåga* samt *värderingsförmåga och förhållningssätt* leder till otydlighet i vad som ska bedömas i lärandemålen. Bedömargruppen anser också att de nya lärandemålen inte tydligt visar stigande nivåer av kunnande i tillräcklig omfattning och därmed inte på ett tydligt sätt synliggör utbildningens progression i relation till examensmålen. Lärosätet har i åtgärdsarbetet också gjort förändringar i den bifogade målmatrisen så att det inte längre framgår vad som är grundläggande nivå, befästade nivå respektive fördjupande nivå, något som framgick av matrisens tidigare version. Bedömargruppen rekommenderar lärosätet att ompröva dessa förändringar.

I åtgärdsarbetet har lärosätet kopplat de poängsatta examinationsformerna till kursens lärandemål. Detta är ett välkommet förtydligande enligt bedömargruppen. Lärosätet har också delat in de kurser som innehåller VFU i delkurser och kopplat lärandemål och betygsrapportering till respektive delkurs vilket också detta innebär ett förtydligande enligt bedömargruppen. Förändringen skapar emellertid också otydlighet eftersom några kurser är indelade i vad som benämns som delmoment. Skillnaden mellan delkurs och delmoment är nu oklar för bedömargruppen. I kurser som innehåller delmoment är relationen mellan delmoment, lärandemål, examinationsformer och enhet för betygsrapportering oklar och inkonsekvent tillämpad. I kurser som inte innehåller delmoment men som ändå betygsrapporteras i delar av kurs har enheten för betygsrapportering en oklar koppling till examinationsformer och lärandemål. Bedömargruppen rekommenderar lärosätet att åtgärda detta, inte minst för att säkerställa tydlighet och rättssäkerhet i hantering av studenters restuppgifter.

Bedömargruppen fann i den tidigare granskningen av ansökan brister inom tre examensmål inom kunskapsformen *kunskap och förståelse* och tre examensmål inom kunskapsformen *färdighet och förmåga*.

Bedömargruppen ansåg att det saknades lärandemål om läroplansteori och att det saknades lärandemål om vetenskapsteori på grundläggande nivå. Även progressionen ansågs otydlig. Lärosätet har nu åtgärdat detta genom att formulera nya lärandemål och nytt innehåll i tre kursplaner. Bedömargruppen anser att lärandemål och progression nu blivit tydlig i och med dessa förändringar och att dessa två mål därmed uppfylls i den planerade utbildningen.

I kompletteringen framgår dock inte att lärosätet i tillräcklig omfattning åtgärdat de problem bedömargruppen påvisat för examensmålet som rör att visa sådana kunskaper i förskoledidaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det förskolepedagogiska området och inom de ämnesområden som utbildningen avser samt för yrkesutövningen i övrigt. Bedömargruppen efterfrågade en tydligare framskrivning och progression av det förskolepedagogiska områdets innehåll, samt dess didaktik och metodik, i utbildningen. Även om det i kompletteringen nu framgår att lärosätet arbetat med samtliga kurser i programmet för att stärka detta

Datum
2023-11-01Reg.nr
42-00153-22

examensmål och dess progression, saknas fortfarande grundläggande kunskapsinnehåll och lärandemål gällande allmän förskolepedagogik, förskoledidaktik och dess metodik. Bedömargruppen menar också att lärandemålen inte i tillräcklig omfattning visar stigande nivåer av kunnande och därmed inte på ett tydligt sätt synliggör utbildningens progression i relation till examensmålet. Detta innebär att bedömargruppen inte anser att åtgärderna som genomförts är tillräckliga för att målet ska anses uppfyllt.

Bedömargruppen fann i den tidigare granskningen av ansökan även brister inom tre examensmål inom kunskapsformen *färdighet och förmåga*. Bedömargruppen identifierade behov av att utveckla ytterligare kunskapsinnehåll och lärandemål som berör att tillämpa förskoledidaktik och dess metodik samt att observera, dokumentera och analysera barns allsidiga lärande och utveckling. Lärosätet anger i sin redovisning att dessa två examensmål stärkts genom förändringar av innehållsbeskrivningar och lärandemål i ett flertal kursplaner. Bedömargruppens samlade analys av detta är att målen förvisso stärkts genom att innehåll och lärandemål förändrats, men att det fortfarande inte är tillräckligt tydligt hur progressionen faller ut för dessa examensmål. Bedömargruppen menar att lärandemålen inte i tillräcklig omfattning visar på stigande nivåer av kunnande och därmed inte på ett tydligt sätt synliggör utbildningens progression i relation till dessa examensmål. Detta innebär att bedömargruppen inte anser att åtgärderna som genomförts är tillräckliga för att målen ska anses uppfyllda.

Inom samma kunskapsform ansåg bedömargruppen även att lärosätet behövde utveckla kunskapsinnehåll och förtydliga lärandemål som berör att visa förmåga att förebygga och motverka diskriminering och annan kränkande behandling av barn. Även här har lärosätet gjort förändringar i kursplanernas innehåll och bedömargruppen ser positivt på att området återkommer i både innehållsbeskrivning och lärandemål i flera av dessa. Bedömargruppen saknar dock en konkretisering av hur färdighet och förmåga inom området förväntas operationaliseras med progression i utbildningens olika delar. Bedömargruppen anser därför att lärandemålen är för oprecisa och inte heller för detta examensmål visar på stigande nivåer av kunnande i tillräcklig omfattning. Detta innebär att bedömargruppen inte anser att åtgärderna som genomförts är tillräckliga för att målet ska anses uppfyllt.

Sammanfattande bedömning

Sammantaget anser bedömargruppen att även om lärosätet vidtagit flera kvalitetshöjande åtgärder så har några av de brister som tidigare påpekats inom bedömningsgrunden *säkring av examensmål* ännu inte åtgärdats tillräckligt för att säkra en förskolläro-utbildning med tillräcklig kvalitet.

Inom bedömningsgrunden *Säkring av examensmål* anser bedömargruppen att:

- Det fortfarande saknas grundläggande kunskapsinnehåll inom allmän förskolepedagogik, förskoledidaktik och dess metodik som krävs för undervisning och lärande inom det förskolepedagogiska området och inom de

Datum
2023-11-01Reg.nr
42-00153-22

ämnesområden som utbildningen avser samt för yrkesutövningen i övrigt. Det är även otydligt hur progressionen faller ut inom detta examensmål.

- Inom kunskapsformen färdighet och förmåga anser bedömargruppen att lärandemålen är för oprecisa och inte i tillräcklig omfattning visar stigande nivåer av kunnande och synliggör därmed inte på ett tydligt sätt utbildningens progression i relation till:
 - förmåga att tillämpa förskoledidaktik och dess metodik,
 - förmåga att observera, dokumentera och analysera barns allsidiga lärande,
 - förmåga att förebygga och motverka diskriminering och annan kränkande behandling av barn.

De sakkunnigas rekommendation är således att UKÄ beslutar att inte bifalla Högskolan Dalarnas ansökan om examenstillstånd för att utfärda förskolläraryxamen.

För bedömargruppen

Agneta Ljung Djärf

Eva Ärlemalm-Hagsér